

Poučni in zabavni del.

Ženska odgoja v Rusiji.

(Konec.)

Ženskih gimnazij pod upravo zavodov carice Marije je 29, pod učnim ministerstvom jih je 1892. leta bilo 342. V poslednjo je hodilo 64530 učenk. Imele so po 6050 učnih sil. Največ jih je v moskovskem šolskem okrožji, namreč 37 nižjih in 19 popolnih ženskih gimnazij z 10466 učenkami, najmanj jih je pa v turkostanskem šolskem okrožji v Srednji Aziji, namreč samo jedna z 270 učenkami. L. 1887. jih je mej učenkami bilo 26.462 meščanskih, 24831 plemenitaških, 4889 kmetskih in 4889 duhovenskih hčera ter 1078 tujk.

Zasebnih ženskih gimnazij je 1892. bilo v Petrogradu 7, Harkovu 5, Moskvi 4, Kijevu, Odesi, Voroneži, Orlu, Tiflisu, Omsku in Irkucku po jedna.

Poleg tega so pa še škofijske ženske šole, ki stoje pod cerkveno upravo. Vanje pošiljajo največ svoje hčera duhovniki. V njih se odgajajo za učiteljice na kmetih. Leta 1893. je v teh šolah bilo 13.000 učenk.

In sedaj preidimo na višjo izobrazbo v Rusiji. Vprašanje višje ženske izobrazbe se je rodilo v Rusiji 1869. leta, ko je učno ministerstvo dalo dovoljenje, da se smejo uvesti za ženske javna predavanja iz zgodovine, jezikoslovja in prirodoznanstva. Oni kurzi niso imeli nikakega stalnega programa, nobene stalne osnove, in od slušateljic se ni zahtevalo nobenih predznanostij. Leta 1872. je otvoril v Moskvi profesor tamošnjega vseučilišča Gerrić višje tečaje za devoyke, na katerih se je obračala posebno pozornost občnemu slovstvu in ruski zgodovini. Mnoge ženske se pa niso s tem zadovoljevale in hodile so na tuje se izobrazevati. Z zakonom 1876. je dovolila vlada, da se osnujejo na nekaterih vseučiliščih višji ženski kurzi, namreč v Kazanju, Peterburgu in Kijevu. Ti tečaji so se delili na dve fakulteti: zgodovinsko jezikoslovno in fizično-matematično, in nauk traje štiri leta. Tretji ženski gimnaziji v Moskvi pa so dodali posebne tečaje za višjo žensko izobrazbo, štiriletne za prirodoznanstvi in triletne za matematični oddelek. Vlada je zmatrala te zavode za zasebne in jih je postavila pod upravo posebnega šolskega sveta.

L. 1879. so pa bili začeli pripravljati občno osnovo za višjo žensko odgojo, a ta dela so se pretrgala prihodnje leto vsled odstopa učnega ministra Tolskega. Šele leta 1884. se je posebnemu odboru naročilo, naj izdela osnovna pravila za višje ženske kurze, a še le l. 1889. so se po novi osnovi vsprejemale ženske na vseučilišče peterburško.

Po sedanjí osnovi traja nauk štiri leta in se deli v dva oddelka: zgodovinsko-jezikoslovni in matematični. Na prvem oddelku se uče: veronauk, staroslovenščina, zgodovina ruskega slovstva, občno slovstvo, in njegov odnošaj k ruskemu slovstvu, ruska zgodovina, zgodovina drugih slovanskih narodov, občna zgodovina, zgodovina

umetnosti, latinščina in latinsko slovstvo. V drugem oddelku se predavajo občna matematika, analitična geometrija, algebrastična analiza, višja analiza, astronomija, fizika, kemija, fizični zemljepis in analitična mehanika.

Leta 1891. je prvi oddelek obiskovalo 269, drugi pa 87 slušateljic. Na teh kurzi predavajo tudi tri ženske, in sicer Šifova matematiko, Serdobinska fiziko, Bogdanovska, doktorica genfskega vseučilišča, kemijo. L. 1890. je bila v matematični oddelek prišla Rusinja, profesorica matematike na stokholmskem vseučilišču, znana matematična pisateljica, Kovalovska, in se je bila povoljno izrekla o vspehu izpitov, pri katerih je bila.

Za vzdrževanje teh tečajev skrbi učno ministerstvo in peterburški mestni zbor, ki dovoli slednje leto 10.000 rubljev. Stroški se poravnajo pa še s šolnino in zasebnimi doneski. Vsa ruska inteligenca se jako zanima za te kurze. Slušateljice prihajajo iz najbolj oddaljenih krajev, kakor iz Tiflisa, Bakua, Omska, Jenisejska in Irkucka.

Osnovateljice vseh ženskih zavodov je vodila misel, da vzgoje pravo rusko ženo, za to se pa v teh zavodih toliko gleda na materinščino, domače slovstvo in zgodovino.

Nekaj je še spregovoriti o ženskih zdravniških tečajih, kateri so se bili osnovali 1872. leta. Njih naloga je bila ženske izobraziti za zdravniško službo in so bili podrejeni vojnemu ministerstvu. Slušateljice teh zavodov so se jako dobro obnesle v rusko-turški vojni 1877. l. Iz teh tečajev je izšlo kacic 1000 zdravnic, ki uspešno delujejo v pokrajinskih bolnicah. Posebno je njih delovanje neprecenljivo mej mohamedani, katerim vera prepoveduje poraba moškega zdravnika pri ženskih. Ti tečaji so se pa bili odpravili pod vlado carja Aleksandra III., a sedaj se pa govori, da se obnove in sicer z vsemi pravicami vseučiliške fakultete. O tem se že višje posvetovanja v državnem svetu.

Poleg tega imajo v Rusiji mnogo ženskih ranocel-skih, lekarniških, umetniških in obrtnih šol, v katerih se ruske ženske uče praktičnih znanosti in spretnosti, da bodo dostojni člani ruske družbe.

Za napredek Rusije in njene omike ima ruska ženska mnogo zaslug, in država ter vse razumništvo ženskam odpira nove templje znanosti in dajo nova področja njenemu blagotvornemu delovanju.

Poučni in zabavni drobiž.

Dragoceni venci. Venci položeni na krsto carja Aleksandra III. se cenijo na 700.000 rubljev. Vsi ti venci so se sedaj poslali v Moskvo v zgodovinski muzej.

Največja drevesa na svetu so gumijeva v Avstraliji. V dobro namočenih pred hudim vetrovom zavarovanih dolinah dobe se drevesa po 72 metrov visoka. Pri tleh merijo nad 12 metrov v premeru. Ta drevesa pa nenavadno hitro rasto. Prigodi se, da v enem letu izrastejo za tri metre.

Katoliki je na zemlji 320 milijonov in imajo v Evropi 626, v Aziji 107, Afriki 13, Ameriki 215, in Avstraliji 22 škofij. Največje škofije so pariška, ki ima 3.141.600 duš, vratislavska z 2.500.000 dušami, kolonjska z 2.062.600 dušami, bahijska v Braziliji z 2.053.500 in riodejaneirska v Braziliji z 2.037.900 dušami. Nekatoliki je na zemlji 1158 milijonov in sicer 95 milijonov pravoslavnih, 145 milijonov

protestantov, 180 milijonov muhamedanov, $7\frac{1}{2}$ milijona židov, 150 milijonov bramanov, 450 milijonov budajstov, 130 milijonov drugovercev in brezvercev.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V drugi seji dne 8. januarja t. l. naznani dež glavar, da bo na podlagi zakona z dne 1. januarja 1895., po katerem se mora v namen revizije zemljiščno-davčnega katastra za vsako deželo postaviti posebna komisija, treba deželnemu zboru izvoliti to komisijo, obstoječo iz 8 članov in ravno toliko namestnikov. — Poslanec Povše in tovariši stavijo sledeči samostalni predlog: Visoki deželni zbor naj sklene: Dež. odboru se naroča; a) sestaviti poljudno spisano knjižico, razpravljajočo o reviziji zemljiščno-davčnega katastra, ki se ima letos vršiti, v kateri naj se županstva pouče o načinu, po katerem se ima revizija izvršiti in kako imajo zemljiščni posestniki pravico do pritožb, oziroma do zahtev, da se vsaj najhujše krivice o cinitvi odpravijo; b) poizvedovati potem županstev o previsokih, krivičnih vcenitvah, na podlagi katerih so vcenitveni tarifi previsoko določeni; c) pozvedovati, koliko se je pašnikov po pomoti ali vedoma, ker je na njih tu in tam stalo kako drevo ali grmovje, vpisalo za gojzd, da se po § 13. revizijskega zakona take parcele zopet vpišejo v prejšnjo kulturo; d) vse te poizvedbe z vsemi nabranimi podatki imajo se izročiti v porabo deželnemu odboru za revizijo katastra. V formalnem oziru naj se ta predlog izroči v posvetovanje in poročanje upravnemu odseku.

Poslanec dr. Tavčar in tovariši stavijo nastopni samostojni predlog: Slavni deželni zbor naj na podlagi člena 19. deželnega reda sklene: Z ozirom na volilno reformo, koju hoče vlada izvesti, izreka se deželni zbor te vojvodine za vpeljavo splošne direktne volilne pravice, če bi se pa leta za sedaj doseči ne mogla, zahteva se vpeljavo splošne volilne pravice v skupinah kmetijskih občin, mest in trgov, istotako zahteva se vpeljavo direktne volitve v prvi skupini, toda le pod pogojem, da se volitev ne vrši v oddaljenih centrih, nego po posameznih občinah. Dalje se izreka deželni zbor, da je delavcem dovoliti volilno pravico, vendar pa naj se število mandatov kmetijskih občin, ki so od nekdanj v zastopstvu prikrajšane, pomnoži za isto število, katero se prizna zastopnikom delavcev. Glede na to, da kranjska trgovinska zbornica nima posebnega zastopnika v državnem zboru, kakor jih imajo celo manjše trgovinske zbornice, zahteva se, da se omenjeni zbornici prizna posebni zastopnik ter da se sploh izvrši pravična uredba volilnih okrajev. Odločno pa se deželni zbor izjavlja proti pomnoženju volilnih skupin in proti temu, da bi se novi, delavskemu stanu ne pripadajoči volilci z delavci vred združili v novo volilno skupino. — Oba predloga prideta v razpravo v prihodnji seji.

Na poročilo poslanca Kluna v imenu finančnega odseka se odobrita računska zaključka normalno-šolskega zaklada in učiteljskega penzijskega zaklada za l. 1893., ter potrdi proračun poslednjega zaklada za l. 1895. Na predlog finančnega odseka se dovolijo pokojnine oziroma miloščine: Umirovljeni učitelj Janez Debelak obdrži sedanjo penzijo 600 gld.; učiteljski vdovi M. Ferlan se dovoli na tri leta penzija po 100 gld.; učiteljski vdovi Kalin se podaljša miloščina 150 gld. na tri leta; za dva otroka umrlega učitelja Lavrenčiča se dovoli letna podpora po 30 gld., umirovljenemu učitelju Kalingerju se zviša penzija na 600 gld., učiteljski vdovi Ana Jug se dovoli za tri leta miloščina po 50 gld.

Poslanec Luckmann poroča imenom finančnega odseka o računskem zaključku deželne prisilne delavnice za l. 1893. Računski zaključek se odobri. Prošnja paznikove vdove Blažek za miloščino se ne vsliši.

Na poročilo poslanca Kluna imenom finančnega odseka odobre se računski zaključki ustanovnih zakladov za l. 1893 in potrdi proračuni teh zakladov za l. 1895. Vodstvu Liechtenthurmove dekliške šole darovali se 50 gld. za napravo knjig.

Poslanec Hribar poroča imenom finančnega odseka o računskem zaključku deželno kulturnega zaklada za l. 1893. Zaključek se odobri in potrdi proračun za l. 1895. Društvu v varstvo vinarstva se dovoli 50 gld. podpore.

Isti poslanec poroča o vlogi mestnega magistrata v Ljubljani glede prispevka za premestitev botaničnega vrta pod tirolski grad. Poročevalec po daljšem utemeljevanji prošnje predlaga imenom finančnega odseka prispevek 500 gld. Poslanec baron Schwegel povdarja važnost botaničnega vrta in predlaga kot prispevek 1000 gld. Ko so govorili še dež. predsed. baron Hein, posl. Grasselli in posl. Stegnar, se sprejme predlog posl. barona Schwegla. Posl. Višnikar poroča imenom finančnega odseka o računskem zaključku deželne kmetijske šole na Grmu za l. 1893. Poročevalec graja nejasnost zaključka, priporoča pa odobritev njegovo. Poslanec Lenarčič predlaga, da naj se računski zaključek vrne deželnemu odboru, da ga na novo in bolj jasno sestavi. Predlog Lenarčičev zbornica odkloni in potrdi zaključek. Posl. Žitnik poroča imenom finančnega odseka o prošnji občine Brezovica v kamniškem okraju za odpis posojila 300 gld. za zgradbo šole pri Sv. Trojici. Prošnja se odstopi deželnemu odboru v rešitev.

Prihodnja seja je danes.

— **Osobne vesti.** Načelnik postaje drž. železnice v Podnartu gosp. Josip Pleteršnik pride kot načelnik postaje v Kranj. — Predsednik okrožnega sodišča v Celji, gospod dr. Gertscher je imenovan višjim državnim pravdnikom v Trstu. — Deželnega sodišča svetnik pri okrožnem sodišču v Novem mestu gosp. dr. Andrej Vojska je dobil povodom umirovljenja naslov in značaj svetnika deželnega nadsodišča.

— **Sankcija.** Presvetli cesar je potrdil sklep deželnega zbora kranjskega, storjenega v prvi seji sedanjega zasedanja glede začasnega pobiranja deželnih priklad.

— **Za šolo šolskih sester v Velikovcu** so darovali: Rodoljubi iz št. vidske okolice pod Ljubljano 72 kron, in sicer v gostilni „pri Tonetu“ 40 kron, pri g. dr. Repiču 24 kron, pri gg. Korbarju in Ložaku v Zatičini 7 kron in rodoljub g. J. Hočevnar iz Muljove 1 krono; vrli Ljubljanski bogoslovci 35 kron; delavna „Narodna čitalnica“ v Kostanjevici 10 kron, nabranih pri občnem zboru; pri g. dr. J. Svetina, profesor višje gimnazije, 10 kron, kot odkupnino od noveletnih voščil; vojaška kurata vč. gg. A. Jaklič in Rade Marzedovšek po 10 kron; č. g. Peter Šveglj, kapelan v Koprivi 10 kron; vč. g. župnik J. Vrhovnik 4 krone, kot odkupnino noveletnih voščil in g. L. Knific, vpokojeni nadučitelj v Škofji Loki, 4 krone. Iskrena hvala darovalcem. Živili na sledniki!

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** so od 10. dec. do 20. dec. 1894 l. darovali: Vzgodno-vzorno delavna šentjakobsko-trnovska ženska podružnica dohodek veselice dne 16. septembra in občnega zbora dne 18. nov. v znesku 430 gld. in sicer 100 gld. kot V. pokroviteljino za zastopnico t. č. denarničarice namestnico gđe. Marijo Trtnikovo, 100 gld. kot VI. pokroviteljino za zastopnika t. č. predsednika pevskega društva „Ljubljane“, 100 gld. kot dar za Velikovsko šolo in 50 gld. kot prvo polovico pokroviteljine delavk tobačne tovarne. Vedno živahno delavna ženska podružnica v Ajdovščini nam je poslala 127 gld. in sicer 77 gld. letnine in 50 gld. kot prvo polovico pokroviteljine. Ta lepa svota nabrana v kljub občutljive nesreče — požara tvornice — v tej vrli narodni okolici, je sad nesebičnega, požrtvovalnega delovanja č. načelnštva, zlasti gg. Marije Lokarjeve in Leopoldine Kersnik-Rottove, ki se ne strašite ne dela, ne truda. Dalje sta nam poslala: G. A. Hu-